

ФРАГМЕНТИ О ПУТОВАЊИМА ПО ЕВРОПСКИМ ПРОСТОРИМА

У претходној књизи осврнули смо се на једно од четири већа Димитријевићева путовања у 1989-тој години (31. VIII – 30. IX 1989)⁷²³ која су била повезана са научним скуповима и конференцијама. Њему је претходило путовање ⁷²³ Н. Цветковић, *Астроном – песник – друмовник...*, стр. 311 -318.

слично по обухвату од 25. IV – 21. V 1989. године. Овде ћемо укратко проказати завршну етапу од 7. маја до посете Брука на Мури. Према расположивим белешкама, Милан је 7. V 1989. био у Брајтону и Хову, чувеном летовалишту са великом плажом, на којој се налази мол, место за забаву.

– У том прекрасном простору човек се напаја опојним морским ваздухом пуним аеросола и мириса биља. Дуж плаже је била изложба старинских возила; нека су чак имала парни котао – приповеда Димитријевић са доста чуђења, јер тако што није очекивао, понајмање тамо где су плаже.

– Посетио сам велики акваријум са делфинаријумом. А после шетње живописним излетиштем, обишао сам стари део са сокацима... Посебна атракција је краљева палата у Брајтону, коју је подигао чувени градитељ, архитекта Неш. Цело поподне сам посветио њеном разгледању, а онда сам пешице прокрстарио туда, како бих осмотрио готово сваки занимљивији кутак⁷²⁴ – опречава Милан и показује разгледнице.

– Сутрадан, 8. маја, отишао сам на излет у Сент Албанс у катедралу у којој се врше обреди; она је, чини ми се, црква у подруму дијецезе и можда седиште неког из епископата...

Загледам разгледницу са катедралом и добро очуваним, вероватно реновираним старим млином.

Два дана касније, Милан је отишао у Брентфорд, да посети кућу војводе од Нортамберленда. Имао је прилику да погледа њену унутрашњост која изгледа унеколико као музеј. Војвода живи у резиденцијалном делу.

То га је изгледа подстакло да изнесе један свој општији утисак о Лондону:

– То је метропола која има у себи нешто *империјално*, наредбодавно, владарско, што асоцира на колонијалну силу с краја XIX века, а истовремено, и поред свеколике моћи која просто зрачи, и нешто труло, богаташко, што у својој силини наизглед пропада... Све угледна палата до палате, лепи господски, владарски дворци; улази као у древне храмове, са ливрејисаном послугом и неком притајеном тежњом да васцела улица буде у сјајном руху у слави. А врло близу су им сиромашки јадне и бедне четврти... Сваке вечери сам, скоро до бесвести, крстарио и кружио туда – описује нам Димитријевић своје табанање свуда околно, уздуж и попречно.

– Можда има у себи нешто од трулости презрелог воћа, што је гњилије, то је слађе, што је са више патине, то је лепше, навраћа се Милан већ поменутој метафори и упоредно допуњава слику: – У Лондону је све некако окренуто ка унутра, интровертно – док је, пак, у Паризу све оспољено, у непосредној комуникацији са улицом; у кафани си као у излогу и на „изволте“... У Лондону је опет пусто на улицама, те мораш да уђеш у неки круг, да будеш уведен, „инициран“, нешто те привлачи да крочиш у паб и постанеш део те средине – закључује Милан ово поређење.

– Како сам успешно завршио два рада, у коауторству са Џилијен Пич и нашим Петром Грујићем, за објављивање у часописима, 12. маја сам напустио

724 *Рукописне белешке из разговора са М. С. Димитријевићем*, Београд, крај маја 1989. године.

Лондон – напомиње Димитријевић, журећи да заврши казивање о овом делу боравка.

Овде ћемо направити једну малу дигресију, којој би примереније место било у контексту стваралачких тежњи, и указати на *Пројекат математичке генеалогije* (<https://genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=54135>), што даје одговарајуће генеалогско стабло и духовно извориште, повезивањем ментора и доктораната, у непрекидни низ, тако да се разазнају и интелектуално-стваралачки „преци“ и „потомци“.

Укључујемо се на интернет поводом поменутог пројекта и Милан нам показује докторанте и менторе који се надовезују на његов докторат,⁷²⁵ ментора Петра Грујића и његовог ментора Мајкла Ситона. Непрекидни низ иде све до XIV века, укључујући ту и славна имена као што су: Дејвид Бејтс (докторирао 1938), потом Harry Massey, Ралф Фаулер, чувени Јохан Калвин (одбранио две докторске дисертације у Орлеану 1529. и 1531), Басилиос Бесарион (докторирао 1436. у Мистри, на Пелопонезу), Грегорије Палама и Теодор Метохит.⁷²⁶ Из овога се запажа развојни, научни, културно-историјски и цивилизацијски ток кретања: од Грчке и Византије, преко ренесансе у Италији, до Француске и Енглеске. Из свега је видно да је духовна колевка савремених природних наука Византија односно Грчка (У даљим истраживањима то се протеже до арапских научника и истраживача – <https://genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=230926>).

Упадајући му у реч, распитујем се о друштвено-политичкој и културној атмосфери и збивањима у Лондону тога времена.

– Знаш, заинтересовао ме је један повећи плакат на коме је писало: *Салман Ружди – слуга империјализма*, а потписује га комунистичка партија Енглеске и марксисти и лењинисти. Изненадило ме је то што је његово деловање довело да Енглеска види Исламску револуцију као назадну... Покушао сам да код Дилона купим Руждијеве *Сатанске стихове*, цена им је била прилично висока, 12,5 фунти... При том сам се осећао доста непријатно јер су се ту налазиле намрштене муслиманске фаце... Џилијен Пич ми је рекла да је та књига „страховито досадна“ – то су њене речи, и да јој је Хомеини, нападом на Руждија, направио велику рекламу, коју она иначе по вредности – не заслужује! – запишем овај детаљ који показује да песника Димитријевића занима подоста тога што се догађа не само на политичком плану, већ и у литератури.

– Напуштајући Лондон, крећем за Портсмаут – највећу енглеску војну луку. И највише времена тамо провео сам у добро организованом Поморском музеју, разгледајући три врло позната ратна брода. Импресионирао ме је метални ратни брод *Воријор*, са кабинама; други је брод *Мери Роуз*, који

725 <https://www.genealogy.math.ndsu.nodak.edu/id.php?id=54135>

726 М. С. Димитријевић је писао о Нићифору Григори, чији је учитељ био Теодор Метохит (1260-1332), најеминентнији философ платониста, велики логотет (нека врста председника владе) цара Андроника II Палеолога, кога сматрају најзначајнијим претечом ренесансе у грчком свету. – М. С. Димитријевић, *Највећи византијски астроном Нићифор Григора и Срби*, Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба IV“, стр. 247-256.

је био потопљен, па потом извађен из морских дубина, и трећи, најлепши, је адмиралски *Нелсонов* брод... За улазак на сваку од ових правих туристичких атракција плаћа се улазница, а водичи казују о њиховим техничким особено-стима, учешћу у ратним операцијама и слично – приповеда Милан, не улазећи у појединости, са тежњом да оприча своје даље путошества: Хавр – Париз, и повратак у Југославију.

– У Портсмауту сам се, у 14,15 сати, укрцао на брод и кренуо према Француској – Димитријевић загледа у мали роковник-бележницу, како би у свему био прецизан, и надовезује казивање о пловидби:

– Море је на поласку било прилично уморено, али како смо излазили на отворено, према пучини, брод се све више љуљао на буровитим таласима... Предвече сам стигао у Хавр. Улазак у саму луку је доживљај своје врсте. Са леве стране је постојана марина са мноштвом луксузних јахти, усидрених бродова, бродоџа. Са друге стране види се предграђе, где је било седиште белгијске владе у изгнанству...

Још на броду, Милан је, како сам саопштава, пажљиво проучио план града, шта треба детаљније прегледати, као и цене хотелског смештаја.

– Из луке сам узео такси до железничке станице, у чијој сам се близини и сместио у једном јефтином хотелу... Предвече сам, по раније припремљеној маршрути, прошетао кроз Хавр. То је модеран град, са хипермодерним културним центром, градио га је чувени бразилски архитекта... Упадљива је модерна црква, са високим торњем који доминира... У касне сате, када сам се већ заморио од крстарења Хавром, вечерао сам у једном турском ресторану – ту застаје са приказивањем шетње и полуузгредно набацује: – Од већине кухиња које сам пробао на бројним путовањима по Европи, нама Србима, понајвише одговарају турска и грчка.

Наредног дана, 13. маја, Димитријевић је кренуо за Париз, са задатком да финализира један од чланака, на којима ради и када је на дужим, вишедневним путовањима.

– У Паризу сам радио концентрисано, не дижући главу од посла; нарочито ми је погодовао викенд, када сам био потпуно сам, несметан и од кога... Нећеш веровати, коњосао сам у рачунарском центру интензивно, целодневно, по више сати, довршавајући студијске радове, од којих је један предат у штампу.

– У недељу навече, после исцрпљујућег рада, био сам на вечери код Никол Фотрије, што ми је изузетно пријало и као предак, али и гастрономски. Она се потрудила и пронашла нешто сасвим изузетно што никада нисам пробао: баскијски парадајз, огроман, испуњен свим и свачим, врло укусан, у пријатној домаћој атмосфери...

Слушао сам га и пажљиво записивао, из пристојности изостављајући питања о интимнијим појединостима...

Дан пре поласка из Париза, 17. маја, у првомрачје, Милан је био на вечери код Паскала Сотировског. Ове детаље региструјемо, макар само површно, како бисмо приказали бар делић начина дружевно сарадничког живљења приликом боравака у иностранству.

– Следећег дана, 18. маја 1989, у вечерње сате, кренуо сам из Париза ка нашој земљи, али овога пута преко Аустрије... Увек када ми се укаже добра при-

лика да видим и доживим нешто ново, изаберем ону релацију која ми највише може пружити... Задржао сам се у Линцу и Бруку на Мури, искључиво туристички, али и са неким лирско-интимистичким разлозима... Линц сам већ раније имао прилике да видим, али су се појавили нови, узбудљиви мотиви, и то нисам желео да пропустим. Понекад је добро посетити неке допадљиве крајеве, два па и више пута, и то у периоду мајских цветања – завршава Милан, спремајући се да пође.

У Београд је стигао преко Граца и Загреба, као и више пута раније.

Овде смо укратко забележили део Димитријевићевог боравка у Лондону, поређење са Паризом и повратак у тај град светлости, после посете Портсмуту, па обилазак Хавра, боравак у Линцу и Бруку, и пристизање у Београд, преко Граца и Загреба.